

La Quaresma: un itinerari ascètic

El dimecres 14 de febrer, amb el Dimecres de Cendra, comença la Quaresma. L'Església catòlica celebra aquest temps com una mena d'itinerari ascètic: prepara els catecúmens al baptisme, convida a la caritat, a fer penitència i conversió i disposa els fidels a la Pasqua. Dura des del Dimecres de Cendra fins al Dijous Sant a la tarda. El seu nom ve del número 40, i guarda relació amb els quaranta dies que va passar Jesús en el desert dejunant. Antigament els primers cristians celebraven un dejuni complet de dos dies (divendres i dissabte sant) com a gran preparació de la Pasqua. Els dies es van anar ampliant fins arribar als quaranta de finals del segle IV i principis del V. A partir del VII encara s'hi van afegir més dies que servien de preparació: la Quinquagèsima (setena setmana abans de Pasqua), la Sexagèsima (vuitena setmana) i fins i tot la Septuagèsima (novena setmana). L'any 1970, gràcies a la reforma del Calendari Litúrgic, es torna a deixar la Quaresma novament en 40 dies.

Els dies quaresmals foren qualificats de *carnis levamen* (carns llevades), *carnis avalis* (carns privades) o *carnes tollendas* (carns tretes), que curiosament ha acabat convertint-se en la denominació de «carnaval» o «carnestoltes», la festa que se celebra abans de la Quaresma i amb significat totalment contrari. Encara avui es guarden tradicions relacionades amb l'organització de bons àpats col·lectius abans no s'entra en aquest temps: la Xuia a Agullana, l'Arrossada a Albons, la Sopa a Verges, el Ranxo a Vidreres o les diferents matances del porc.

El segon diumenge de Quaresma se celebra a l'ermita de Santa Cristina de Lloret de Mar l'aplec dels Perdons, ja documentat l'any 1592, quan la gent de la contrada hi acudien en romeria per demanar desgreuges pels excessos dels carnestoltes (Foto: web de la penya Xino-Xano)

En els segles V i VI s'institueix la penitència pública. Els penitents s'havien de presentar al seu sacerdot i depenent del grau de la culpa podien estar retirats en un monestir o a casa seva durant els quaranta dies. Tant aquests com la resta havien d'evitar en el menjar i en el vestir allò que no els fos indispensable, caminar descalços, posar-se cendra al cap i portar una mena d'hàbit penitencial. La reconciliació es feia el Dijous Sant al matí. A finals del segle IX, la penitència pública va donar pas a la confessió privada i a l'absolució individual dels pecats.

L'any 1091, i gràcies al Sínode Benevent, la imposició de la cendra va passar a ser comuna a tots els fidels i, des del segle XII, a formar part de la litúrgia. S'administra el primer dimecres de Quaresma. Actualment és entesa no tant com un record que l'home és pols (com indica el llibre del Gènesi), sinó com un signe de voluntat de conversió i renovació.

Fins que no se celebra la Vigília Pasqual (nit de Dissabte Sant) no es permeten flors a l'altar ni tampoc la música en el temple si no

és únicament per acompanyar el cant. D'aquesta norma en queden exceptuades les festes solemnes i el quart diumenge de Quaresma, conegut com *Laetare*.

Una tradició que s'ha recuperat és la de la «Vella Quaresma». Es tracta d'un ninot que representa una àvia amb sis cames, tantes com té de setmanes la Quaresma. Es penja el Dimecres de Cendra i cada divendres se n'hi treu una. Hi ha qui guarda l'antiga tradició de posar-ne set, com quan se celebrava la quinquagèsima. Havia estat costum de penjar-la a les cases, especialment on hi havia mainada, en els vidres de les finestres que donaven al carrer, com un testimoni de fe.

SÓN REALMENT 40 DIES?

Per damunt de tot cal cercar en el número 40 un significat simbòlic: espera, preparació, renovació... En el còmput del Dimecres de Cendra al Dijous Sant a la tarda s'hi han de descomptar els sis diumenges.

ÀNGEL RODRÍGUEZ VILAGRAN